

Srba založení a činnosti organizace Mladé Československo, v níž vznikla divadelní skupina, která se svými recitačními pořady a divadelními představeními pravidelně vystupovala na různých kulturních akcích, a měla tak v anglickém exilu zásadní vliv v oblasti tzv. „pódiových umění“.

Srbův přístup je exaktní, někdy až precízní. Píše-li např. o mikulášském večeru v roce 1939 v Československém klubu v Londýně, v němž zaznělo Tigridovo voicebandové ztvárnění Křtu svatého Vladimíra, věnuje se podrobně nejen interpretaci původních významů Havlíčkovy satirické skladby, ale s důkladností sobě vlastní přibližuje čtenářům i slavnou voicebandovou adaptaci E. F. Buriana z Umělecké besedy. Když na jiném místě autor představuje časopisy vydávané československými emigranty, věnuje jednak pozornost obsahové skladbě každého z nich v samostatné kapitole, jednak se podrobně rozepisuje o konkrétních podtématech, jako jsou kupříkladu časopisecké polemiky (jedna z nich se týká i politických postojů Jiřího Voskovce a Jana Wericha a jejich vztahu k našemu zahraničnímu odboji). Aby nedošlo k mýlce: cílem Srbovy práce není oslnit analýzou jednotlivostí. Jeho dílo graduje syntetizujícím závěrem (s. 815-838), v němž hodnotí a komentuje hlavní vývojové tendence exilové kultury a umění ve válečném období. Ukazuje se, že umělecké aktivity sblížovaly československou emigraci jako celek, ale zároveň pomáhaly propagovat záměry zahraničního odboje, získávaly sympatie pro někdejší Československo u britské veřejnosti a v neposlední řadě i přispívaly k vlastnímu rozvoji naší kultury ve sledované historické epoše.

Ačkoliv tento stručný referát upozorňuje jen na základní kontury Srbova rozsáhlého spisu (109,32 autorských archů!), již z výše uvedeného je snad patrné, že Múzy v exilu představují precizní práci, která vyčerpávajícím způsobem bilancuje kulturní a umělecké aktivity exulantů pobývajících v době druhé světové války v Londýně a jeho okolí. Zbývá jen dodat, že u práce tohoto rozsahu mají velkou badatelskou hodnotu již „pouhé“ seznamy pramenů a literatury, v nichž autor soustředil nejen bibliografické

soupisы časopiseckých článků, sborníků a monografických spisů, ale rovněž dosud nepublikované osobní výpovědi pamětníků.

D. KROČA

*Masarykova univerzita, Brno 2003, Spisy Filozofické fakulty č. 344, 888 stran + obrazová příloha.

Horák, P., Krob, J., Rivenc, F. (eds.): Filosofie po postmoderně*

Sborník textů je konkrétním výsledkem spolupráce brněnské katedry filozofie FF MU a Department de Philosophie pařížské Sorbonny. Nabízí čtenářům svědectví o tom, co naši a francouzští autoři považují za živá filozofická témata současnosti – texty od filozofie dějin přes logiku, ontologii, reflexi vědy a etiku až po axiologii a etiku.

Po úvodním slově P. Horáka následuje výprava F. Rivence do dějin filozofického myšlení. V expresivně napsaném textu se jeho autor vrací do meziválečného období, aby na tematickém okruhu filozofické reflexe vědy ilustroval pozici francouzského myšlení v celku evropské filozofické tradice. Odtud se v závěru text dobírá i upozornění na potřebu jisté rehabilitace osobnosti a filozofie E. Macha, která dosud zůstává znehodnocena ideologizovanou interpretací.

P. Materna se ve svém příspěvku zamýšlí z pozice logika nad typickým problémem spjatým s ohlasy postmoderny. Materna nabízí klasickou kritiku „bezbrehé“ postmoderní plurality i trivialnosti umírněnějších variant, aby vysvětlil vlašný vztah logiků vůči „svodům“ postmoderny. Svižně napsaný komentář však zapomíná, že pouhým opakováním se argumenty neposílí.

J. Krob se zaměřil na reflexi vývoje ontologie, kterou považuje v souborém kontextu globálních problémů za fundamentální disciplínu. Pro dnešek je zároveň charakteristický v této oblasti odklon od substančního k relačnímu pojetí. Konkrétním rozvinutím je i koncepce tzv. evoluční ontologie. V podobném duchu navazuje také text

J. Šmajse, zaměřený zejména na jednu z ověšených promyšlených ontologických kategorií, na informaci. Opět v kontextu globálních problémů a ekologické krize je zde rozpracováno upozornění na důležitost kvalitativní přeměny kulturní konstitutivní informační báze. Tematickou blízkost v jistém aspektu nabízí i text A. Grase, zabývající se problémem reflexí vývoje techniky u některých francouzských autorů. Autor zde ovšem odmítá jako tendenci a zkrácenou kontinuální pojetí tohoto vývoje jakožto konkretizaci neudržitelné spekulativní teze o pokroku. Nesporně poutavé téma v tomto případě značně znehodnotil překlad, pohybující se mnohdy na samé hraně srozumitelnosti.

Téma techniky zpracovává také F. de Méredieu. Neobrací se ovšem k historii, ale zabývá se otázkou nových technologií a tzv. virtuální reality. Zkoumá poměr těchto fenomenů k lidské tělesnosti a k proměňám představ o sobě samém.

J. Benoist věnuje ve svém textu pozornost následnickému poměru mezi fenomenologií a postmoderním myšlením. Upozorňuje, že v tomto smyslu je v postmoderně více zastoupena verze heideggerovská, převažující nad původnější variantou Husserlovou. Odtud ovšem podle autora plyne velmi aktuální riziko suplování filozofie jejími dějinami. Soudobé francouzské myšlení si je tohoto rizika vědomo, a proto se v jeho rámci dá vysledovat i pokus o návrat k oněm původním husserlovským kořenům (od Lévinase po soudobé pochybnosti o smyslu další radikalizace fenomenologie). Povrchní návrat k fenomenologii totiž přináší pokusy o poněkud paradoxní syntézy s analytickým myšlením – v podobě „konstruktivismu“. Ten je ovšem již rozchodem s fenomenologickým popisným poměrem vůči skutečnosti. Východisko tu podle autora může nabízet jen odvrát od heideggerovských interpretací Husserla.

Obraz soudobého francouzského myšlení doplňuje i axiologická studie E. Picaveta, reflektující také některé obtížně uchopitelné či paradoxní společenské jevy dneška. Standardní bilanci tématu nabízí environmentálně etická studie G. Chapouthiera. V kontextu poměru vůči postmoderně sborník nabízí také výstižné srovnání kritického

vztahu k vědě u P. Feyerabenda a S. Toulmina od I. Holzbachové. Celý sborník posléze uzavírá Horynův pokus o shrnující postavení situace „po postmoderně“ (přičemž časový aspekt zde rozhodně není nejdůležitější charakteristikou). Filozofie dneška podle autora především čelí krizi unifikující globalizace; postmoderna tu poskytla jistý odklad a současně i východisko pro novou podobu skepsy.

Celý sborník je nesporně pozoruhodnou ilustrací různorodosti soudobých filosofických témat. Jeho pořadatelé záměrně neurčovali náměty ani podobu textů, aby tak poskytli možnost vytvořit co možná pestrou reprezentaci filozofické tvorby. Nemůžeme si však v samém závěru odpustit kritickou výtku k notně problematickému zpracování přepisu francouzštiny. Absenci některých „samoznaků“ v češtině (zde typicky „ç“ s tzv. cédille) asi opravdu nelze řešit jejich vypuštěním – zvláště pokud jde o vlastní jména.

P. JEMELKA

* Masarykova univerzita, Brno 2001, 184 s.

Rabušicová, M. Gramotnost: Staré téma v novém pohledu*

Docentka Milada Rabušicová rozpracovává ve své knize jedno z významných témat současné pedagogické vědy, a to funkční gramotnost. Publikace je strukturována do devíti výraznějších tematických celků, které se postupně zabývají pojmem gramotnosti spolu s různými vymezeními gramotnosti funkční, interpretacemi (výkladovými schémata) gramotnosti, zařazením tohoto fenoménu v mezinárodním kontextu i jeho kvantitativním vyjádřením. Dále zde nacházíme problematiku měření funkční gramotnosti, analýzu jejich zdrojů a souvislostí, v neposlední řadě také faktory, které mohou funkční gramotnost dospělých v zaměstnání a v běžném životě posilovat nebo oslabovat.

Další kapitoly, v nichž především spatřují těžisko této práce, pojednávají o důsledcích funkční gramotnosti, a jejím rozvíjení.